



NIEUWSBRIEF

januari 2019 jaargang 22 – nummer 1

Graag informeren wij U in deze Nieuwsbrief weer over allerlei heemkundige activiteiten vanuit onze vereniging en uit onze regio.

**Uitnodiging
voor de lezing over
Samenzweersters, Poolse vrouwen in het verzet 1939 – 1945
woensdag 23 januari a.s.
in hotel-partycentrum 't Trefpunt, Raadhuisplein 1a te Made.
spreker is Frans Ruczinsky,
aanvang zoals gewoonlijk 20.00 uur.**

EN VERDER:

- Allereerst **goed nieuws!** Wij zijn erg blij dat zich een **nieuwe penningmeester** gemeld heeft. Ellen de Wijs zal de komende tijd als bestuurder met ons gaan meedraaien en daarbij invulling geven aan het beheer van de financiën. Tijdens de eerstkomende Algemene Ledenvergaderingen zal haar aanstelling dan ongetwijfeld formeel door de leden worden bevestigd. Ze vervangt Gerard Beckers die de penningen van onze vereniging meer dan tien jaar beheerde. Gelukkig blijft Gerard bij onze vereniging betrokken. De komende tijd richt hij zich vooral op ons periodiek De Klok, waarvan hij tot de redactie is toegetreden.
- In 2019 is het 75 jaar geleden dat Made en Drimmelen bevrijd zijn door Poolse troepen onder leiding van generaal Stanislaw Maczek, commandant van de 1^e Poolse Pantserdivisie. Deze bevrijding wordt in een aantal gemeentes rond de Biesbosch, waaronder de gemeente Drimmelen, herdacht door het organiseren van een aantal activiteiten in de periode 5 september 2019 (Dolle Dinsdag) tot 5 mei 2020 (Bevrijdingsdag). Onze heemkundekring zal daar ook invulling aan gaan geven. Onze lezing op 23 januari a.s. kan wat dit betreft al als aftrap beschouwd worden.
- In 2020 is het 50 jaar geleden dat de Haringvlietsluizen dicht gingen en het getijverschil in de Biesbosch plotseling terugviel van 200 cm naar 20 cm. Wat voor

gevolgen dit had voor de natuur in het Haringvliet en de Biesbosch komt boswachter Jacques van der Neut ons vertellen in september 2019.

- De Oudheidkundige Kring Geertruydenberghe organiseert lezingen op 17 januari: spreker Henk van der Loo, over "de Islam en het Christendom" en op 21 februari: spreker Frank Timmers, over "Het spel Carnaval"
- In het Noordbrabants Museum in Den Bosch is nog tot 10 maart a.s. de tentoonstelling Uit de stal van Bosch te bezichtigen. Met Jheronimus Bosch en de Aanbidding der Koningen brengt het museum opnieuw een origineel werk van de wereldberoemde Bossche kunstenaar terug naar zijn geboortestad 's-Hertogenbosch.
- Bevolkingsregisters uit de gemeente Made en Drimmelen zijn via het Regionaal Archief Tilburg weer op naam doorzoekbaar. Een enthousiaste groep vrijwilligers heeft zich de afgelopen tijd op deze enorme klus gestort: de 32 registers (lopende over de jaren 1817-1920) bevatten in totaal meer dan 50.000 inschrijvingen! Een prachtige bron voor onderzoekers, genealogen en andere geïnteresseerden. Doorzoekbaar via de zoekterm made en/of drimmelen in de werkbalk "zoek in registers".
- Op 26 januari 2019 is het in Breda weer Cultuurnacht. Ook het Stadsarchief Breda neemt daaraan deel. Op een aantal locaties in de stad, waar vaak wachtrijen staan, laat men u beelden uit hun foto- en filmcollectie "oud Breda" zien! In "De Teruggave" (in het voormalig Belastingkantoor) vertoont men een aantal korte interviews met Bredanaars die een verhaal te vertellen hebben. Van de beiaardier tot skatehal Pier 15, van ruim 65 jaar koffiebranden tot wonen in de 'witte huisjes'. U bent er van harte welkom!
- Het Nationaal Onderwijsmuseum te Dordrecht organiseert dit voorjaar een tentoonstelling onder de naam: WIJZE RAAD. 1919: de schoolstrijd is voorbij, het is tijd voor nieuwe ideeën, nieuwe hervormingen. De minister van onderwijs kan het niet alleen. Hij zoekt 'wijze raad' en stelt een onafhankelijk adviescollege voor het hele onderwijs in: de Onderwijsraad. Die bestaat nu honderd jaar. De tentoonstelling 'WIJZE RAAD' geeft een beeld van het jarenlange werk van de Onderwijsraad. De tentoonstelling is te zien van 23 februari tot en met juni 2019.
- Erfgoedvereniging heerlijkheid Hooge en Lage Zwaluwe organiseert 28 januari 2019 vanaf 19.30 uur een lezing door Leen ten Haaf: "Moerdijkse veerponten en aanleg Moerdijkbruggen" en op 19 maart 2019 vanaf 20.30 uur een Regionale Heemkwis Locatie: Ons Belang te Lage Zwaluwe
- Vanuit de Holland Amerika Lijn is men naarstig op zoek naar de herkomst van de naam Statendam op een aantal schepen die zij in de vaart hebben of hadden. Uiteraard komt men dan uit in onze regio en bij hun oud-werknemer Cees Schuller. Hij kreeg de vraag voorgelegd of bekend is dat omstreeks 1971 een plastic afkomstig van de STATENDAM IV wellicht geplaatst kan zijn in of bij de ingang van een bejaardentehuis in Made. Wie kan de HAL en/of Cees in deze duidelijkheid verschaffen?
- Het Brabants Historisch Informatie Centrum heeft een omvangrijke website gelanceerd, "Wierook, wijwater en worstenbrood", die geheel gewijd is aan het Roomse leven in het Brabant van weleer: van kerkengel tot missiebusje en van wijwater tot beatmis.
- Belangstellenden kunnen zich nog steeds gratis inschrijven voor ontvangst van de digitale nieuwsbrief van Brabants Heem. Een verzoek aan tjeuvanras@brabantsheem.nl volstaat.

- Dit voorjaar zal onder leiding van Frans Roelvink weer een vervolgcursus genealogie plaatsvinden. Alice Heitling heeft de deelnemers aan de vorige cursus daartoe reeds ingelicht.
- Onze vereniging onderhoudt een roulatiesysteem van heemkundebladen met diverse zusterverenigingen. Leden die interesse hebben deze in te zien kunnen daarvoor contact opnemen met een van de leden van de bibliotheekcommissie of onze secretaris.
- De meest actuele informatie over heemkundige ontwikkelingen in onze streek is steeds te vinden op onze website: <https://www.heemkundekring-made-en-drimmelen.nl>.

WAT NOG KOMT:

- **Samenzweersters Poolse vrouwen in het verzet 1939 - 1945**

Woensdag 23 januari 2019 verzorgt de voorzitter van het Generaal Maczek Museum, Frans Ruczynski weer een avond voor onze heemkundekring. Na een toelichtende, verhelderende inleiding wordt een indrukwekkende documentaire getoond waarin deze keer vooral vrouwen de hoofdrol spelen.

Na de bezetting van Polen door de Duitsers aan het begin van de Tweede Wereldoorlog, namen veel Polen deel aan het verzet. Ook veel vrouwen zijn ondergronds gegaan. Degenen die als soldaten aan de nationale Poolse opstand in Warschau in de zomer van 1944 - niet te verwarren met de Joodse opstand in het getto van Warschau in 1943 - hebben deelgenomen, werden na hun nederlaag geïnterneerd in het Emsland in Duitse kampen. Hier bevrijdden de geallieerden hen in april 1945. Over hun lot vertelt de documentaire van Paul Meyer.

Begin april 1945 verliet de 1^e Poolse Pantserdivisie Noord Brabant nadat het de streek tot aan het Hollands Diep(waaronder Made en Drimmelen) had bevrijd en bezet. Op 12 april 1945 bereikten Poolse soldaten van de 1^e Poolse Pantserdivisie van Generaal Maczek daarop het kamp Oberlangen in het Duitse Emsland ter hoogte van het Groningse Ter Apel. Daar bevrijdden ze meer dan 1250 Poolse krijgsgevangenen, voornamelijk vrouwen. De vrouwen waren na de nationale Poolse Opstand van Warschau in de zomer van 1944 gearresteerd. Na hun overgave, werden de vrouwen net zo behandeld als soldaten, zoals afgesproken tijdens de Conventie van Genève en werd hen als zodanig het recht toegekend om als krijgsgevangenen te verblijven in door het Rode Kruis gecontroleerde kampen. Een historisch unieke situatie.

In 1939, onder de Duitse bezetting, was de Poolse staat als geheel ondergronds gegaan. Aldus kreeg het verzet, dat een zaak werd van een hele generatie, naast een militair ook een civiele arm, waarin bijna de helft van de vrouwen actief was.

Ze fungeerden als boodschappers tussen de verzetscellen, als spionnen en als internationale koeriers om betrekkingen met de buitenwereld te onderhouden, met name de Poolse regering in ballingschap in Londen. Daarnaast werkten ze als journalist in de ondergrondse pers, als werknemer in de geheime sociale administratie om het lot, in het bijzonder van onderdrukte bevolkingsgroepen, te verlichten. Maar ook op militair gebied, blonken zij uit als wapensmokkelaars, als partizanen, als bommenwerpers, als paramedici en tenslotte als gevechtssoldaten tijdens de Opstand van Warschau.

De portretten van de verzetsvrouwen in de documentaire belichten niet alleen de Poolse verzetsbeweging, maar geven ook het portret van een hele generatie. De film illustreert hoeveel de ervaring van het verzet het hele leven van deze vrouwen heeft gevormd.

Paul Meyer, de maker van de film en geboren in 1945, groeide op in het Emsland. Na zijn studie economie, sociologie, filosofie en geschiedenis was hij van 1974 tot 1982 docent aan het Sociologisch Instituut van de Universiteit van Freiburg. Sinds 1983 is hij freelance auteur. In 1998 ontving hij de Adolf Grimme-prijs voor zijn documentaire "The Captain of Muffrika". In een commentaar op zijn documentaire "Konspirantinnen-Samenzweersters", zegt Paul Meyer: "De meeste films over Duitse WO II-onderwerpen vertellen vanuit het perspectief van de dader of het slachtoffer, zelden zonder een moreel gesloten einde." Voor mij als een Duitser was het een unieke kans om een film te maken uit de open wereld Om het perspectief te vertellen van die vrouwen die niet van de bezettingsterreur hielden, waarvoor verzet vanzelfsprekend was.



- Op **zaterdag 12 januari** 2019 zal in sporthal De Amerhal een **feestavond** georganiseerd worden ter gelegenheid van het 40-jarig jubileum van De Amerhal en van het 20-jarig jubileum van de heemkundekring Made en Drimmelen. Op die avond zal de uitslag van **De May Kwist** en de prijsuitreiking plaatsvinden. Ook wordt dan bekend gemaakt aan welk goed doel de opbrengst van de May Kwist wordt geschonken

WAT GEWEEST IS:

- **lezing door Martin Rasenberg op woensdag 13 december 2018**

Met Martin Rasenberg had heemkundekring Made en Drimmelen niet alleen een begijnhofkenner bij uitstek, maar ook een goede, vlotte spreker in huis gehaald. Een volle zaal aanwezigen genoot woensdagavond 12 december jl. van de ongedwongen, maar zeker ook deskundige uitleg over begijnen, begijnhoven en vooral over "zijn" begijnhof: dat in de Catharinastraat te Breda.

Om misverstanden te voorkomen stelde Martin al duidelijk in zijn inleiding dat we begijnen niet moeten verwarren met kloosterzusters. Begijnen waren immers vrouwen met meer eigen verantwoordelijkheden en de geloftes bij intrede waren ook niet altijd voor eeuwig. Een samenlevingsvorm waarin men elkaar hielp en steunde indien nodig, maar elkaar ook de nodige vrijheid toestond.

De schatrijke Johanna van Polanen, de echtgenote van de eerste Bredase Nassauvorst, Engelbrecht I, mogen we een belangrijke begunstiger van de vroegste Bredase begijnhofbewoonsters noemen. Haar nazaat Hendrik III zorgde

begin zestiende eeuw niet alleen voor verplaatsing naar de huidige locatie, maar ook voor een document dat de begijnen nog honderden jaren later zelfstandigheid en bescherming bood. Gerespecteerd tijdens de Tachtigjarige Oorlog en de jaren tijdens de Republiek toen de Gereformeerde Religie de bovenliggende partij was. Ook Napoleon was tekort vorst over ons land om afbreuk te kunnen doen aan de levensvorm van de Begijnen te Breda. Iemand die daar wel een inbreuk op maakte was, misschien wel vreemd genoeg, bisschop Van Hooydonk. Met nieuwe statuten zorgde die halverwege de negentiende eeuw voor directe invloed vanuit het toen opgerichte bisdom Breda. De vicaris van het bisdom nam zijn intrek in een pastorie naast de nieuw bijgebouwde Waterstaatskerk. Uiteindelijk heeft deze bemoeienis de Bredase begijnen geen goed gedaan.

Pastoor Ooms was de laatste door bisschop Ernst benoemde pastoor op het Bredase Begijnhof. Zijn bemoeienis is wel van onschatbare waarde voor de toekomstbestendigheid van dit begijnhof. Er is niet alleen volop gerestaureerd, maar hij zorgde voor betrokken, deskundige nieuwe bestuursleden. De laatste begijnen zagen de vrijkomende huisjes weer opgevuld door alleenstaande vrouwen die de begijnhofidealen respecteren. De gemeenschap die zo is ontstaan, is op deze wijze levensvatbaar voor de toekomst. Zeker onder de bemoeienis van de betrokken beheerder, onze spreker Martin Rasenberg.

- De May Kwist

Zaterdagavond 8 december vond de grote dorpsquiz "De May Kwist" plaats. Onze vereniging had niet alleen heel wat vragen en foto's aangeleverd, maar ook een eigen team samengesteld dat vanuit onze huisvesting aan de dorpsquiz deelnam. Na afloop werden vele positieve reacties gehoord en voorzichtig werd al geopperd dat deze quiz rijp is voor een vervolg.

Hieronder het team van Heemkundekring Made en Drimmelen.



- **Kerstviering Bernarduskerk**

Onze vereniging had hierin weer zijn bijdrage met een mooie PowerPoint presentatie voor en na deze goed bezochte viering op zondag 23 december jl.

Hieronder een foto die een impressie geeft van deze bijeenkomst

